

V Bruseli 7. 10. 2020
COM(2020) 620 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**Únia rovnosti:
strategický rámec EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov**

{SWD(2020) 530 final}

Kde je podstata ľudstva, keď každý jeden deň dochádza k vylučovaniu Rómov zo spoločnosti a ďalší ľudia sú odsúvaní do úzadia len kvôli farbe svojej pleti alebo kvôli svojmu náboženskému presvedčeniu?

Predsedička Komisie von der Leyenová, správa o stave Únie 2020

Európa má povinnosť chrániť menšiny pred rasizmom a diskrimináciou. Protirómske zmýšľanie musíme vymeniť za otvorenosť a prijatie, nenávistné prejavy a trestné činy z nenávisťi za toleranciu a rešpekt k ľudskej dôstojnosti a šikanu za vzdelávanie o holokauste. Predovšetkým musíme podporovať rozmanitosť ako úžasný dar, vďaka ktorému je Európa silná a odolná. Preto Komisia vyzýva všetky členské štáty, aby sa pridali k záväzku ukončiť rasizmus a diskrimináciu, ktoré nehanebne postihujú naše veľké etnické rómske menšiny. Naliehame na členské štáty, aby sa zaviazali k novému strategickému rámcu EÚ pre rovnosť, začlenenie a účasť Rómov s cieľom dosiahnuť sociálnu spravodlivosť a väčšiu rovnosť v každom zmysle slova.

Prejav predsedníčky von der Leyenovej, podpredsedníčky Jourovej a komisárky Dalliovej pred pamätným dňom rómskeho holokaustu 2020

I. Úvod

Budovanie Únie rovnosti je jednou z hlavných priorít Komisie. EÚ má k dispozícii právne nástroje a komplexné politiky na vybudovanie skutočnej Únie rovnosti. Ako sa však uvádza v akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025¹, diskriminácia z dôvodu rasového alebo etnického pôvodu stále pretrváva. Osobitne to platí pre Rómov², ktorí sú často marginalizovaní. Mnohí Rómovia z celkového odhadovaného počtu 10 – 12 miliónov v Európe³ stále vo svojom každodennom živote čelia diskriminácii, protirómskemu zmýšľaniu⁴ a sociálno-ekonomickému vylúčeniu.

Komisia v roku 2011 prijala **rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020**⁵. Jeho hlavným cieľom bolo bojovať proti sociálno-ekonomickému vylúčeniu Rómov v EÚ a v krajinách zapojených do procesu rozširovania, a to podporovaním rovnakého prístupu ku vzdelaniu, k zamestnanosti, zdravotnej starostlivosti a bývaniu. Vyzýval členské štáty, aby pripravili vnútroštátne stratégie integrácie Rómov, určili vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov⁶ a stanovili vnútroštátne ciele. Rada o dva roky neskôr prijala odporúčanie o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch, ktoré členským štátom poskytlo usmernenia o tom, ako majú posilniť vykonávanie svojich národných stratégií⁷. Región západného Balkánu sa dobrovoľne pripojil k rámcu EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020.

¹ Únia rovnosti: akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 – [COM\(2020\) 565 final](#).

² Odkaz na zastrešujúci pojem „Rómovia“ zahŕňa širokú škálu rôznych osôb rómskeho pôvodu, ako sú: Rómovia, Sinti, Kalé, Cigáni, Romanichali a Bojaši/Rudari. Zahŕňa aj skupiny, ako sú Aškali, Egyptania, Jenišovia, Dómovia, Lomovia, Romovia a Abdaliovia, ako aj cestujúce obyvateľstvo vrátane etnických Travellerov alebo osôb zahrnutých pod administratívny pojem *gens du voyage* a osôb, ktoré sa identifikujú ako „Cigáni“, a to všetko bez toho, aby sa popreli ich osobitné charakteristiky.

³ [Odhad Rady Európy z roku 2012](#).

⁴ Protirómske zmýšľanie (forma rasizmu proti Rómom) je štrukturálny jav s historickými koreňmi, ktorý sa prejavuje na inštitucionálnej, sociálnej a medziludskej úrovni. Pôvod má v tom, ako väčšinová populácia vníma tých, ktorých považuje za „cigánov“, a ako sa k nim správa. Zakladá sa na procese vyčleňovania, ktorý stavia na negatívnych, ale aj pozitívnych exotizujúcich stereotypoch. Hoci medzi zástancami potreby posilňovať boj proti protirómskemu zmýšľaniu existuje zhoda o jeho chápaní, o samotnom pojme sa vedú diskusie. Európsky parlament (vo svojich uzneseniach z rokov [2015](#), [2017](#), [2019](#) a [2020](#)), Komisia (vo svojich [výročných oznámeniach](#) od roku 2015 do roku 2019 a v [dokumente so závermi](#) z roku 2018), Rada (vo svojom odporúčaní z roku [2013](#) a v záveroch z roku [2016](#)) a [Rada Európy](#) uznali protirómske zmýšľanie za prekážku začlenenia, a teda uznali aj dôležitosť boja proti nemu. Komisia v anglickom jazyku používa znenie termínu navrhované organizáciou [Alliance against Antigypsyism](#) (Aliancia proti protirómskemu zmýšľaniu), no pripúšťa, že v rôznych vnútroštátnych kontextoch môžu byť vhodné iné pojmy.

⁵ [KOM\(2011\) 173 v konečnom znení](#).

⁶ Vnútroštátni zástupcovia určení ako kontaktné miesta pre vnútroštátnu stratégiu pre Rómov s právomocou koordinovať jej prípravu a vykonávanie na vnútroštátnej úrovni. Po prijatí rámca EÚ boli určené vo všetkých členských štátoch s výnimkou Malty, ktorá nemá žiadnu rómsku komunitu.

⁷ Odporúčanie Rady z 9. decembra 2013 o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch ([Ú. v. EÚ C 378/1, 24.12.2013](#)).

Tieto dva nástroje boli dôležité⁸ pri zaraďovaní začlenenia Rómov na popredné miesto v programe EÚ a členských štátov a pri mobilizácii politických, právnych a finančných nástrojov EÚ. Za posledných 10 rokov však bol celkový **pokrok v začlenení Rómov obmedzený**, aj keď v jednotlivých oblastiach politiky a krajinách sú výrazné rozdiely.⁹ Vzdelávanie je oblasť, v ktorej sa dosiahol najväčší pokrok, najmä vďaka zníženiu miery predčasného ukončenia školskej dochádzky a zlepšeniu účasti na vzdelávaní v ranom detstve a povinnej školskej dochádzke. Počet prípadov segregácie rómskych žiakov vo vzdelávaní sa však zvýšil¹⁰. Riziko chudoby Rómov a ich vlastné vnímanie svojho zdravotného stavu sa zlepšili, no poskytovanie zdravotnej starostlivosti je naďalej obmedzené. Prístup k zamestnaniu sa nezlepšil a podiel mladých Rómov, ktorí nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave, sa dokonca zvýšil. Situácia týkajúca sa bývania zostáva zložitá, a to najmä v dôsledku neprimeraného a segregovaného bývania. Existujú dôkazy o určitom poklese v skúsenostiach Rómov s diskrimináciou a o zvýšenom prijatí Rómov širokou verejnosťou. Protirómske zmýšľanie, trestné činy z nenávisti, obchodovanie s Rómami, a najmä so ženami a s deťmi, však naďalej vzbudzujú veľké obavy¹¹.

Ukončenie rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov poskytuje príležitosť posilniť kroky na riešenie pretrvávajúcich nedostatkov. Má to o to väčší význam, pretože pandémia COVID-19 odhalila, že **vylúčené a marginalizované rómske komunity sú v extrémnej miere vystavené negatívnym zdravotným a sociálno-ekonomickým dôsledkom**.

Na dosiahnutie výraznejšieho a rýchlejšieho pokroku sa v tomto oznámení stanovuje nový strategický rámec EÚ pre Rómov, ktorý podporuje skutočnú **rovnosť**, sociálno-ekonomické **začlenenie** a zmysluplnú **účasť** Rómov. Členské štáty sú v prvej línii skutočnej zmeny pre Rómov, ktorá si vyžaduje posilnený politický záväzok, no EÚ im môže pomôcť vytvoriť účinný prístup a vybaviť ich správnymi nástrojmi. Tento strategický rámec vychádza zo zistení z hodnotenia predchádzajúceho rámca, rozsiahlych konzultácií¹², výročných hodnotení vykonávania vnútroštátnych stratégií¹³ a analýzy dôvodov obmedzenej účinnosti opatrení v minulosti¹⁴. Rámec reaguje na výzvy Európskeho parlamentu, Rady a občianskej spoločnosti na posilnenú iniciatívu EÚ po roku 2020¹⁵. Uznáva, že nie všetci Rómovia sú sociálne vylúčení, ale všetci môžu zažívať diskrimináciu a oslabenie svojho postavenia. V tomto rámci sa zaujíma prierezový prístup citlivý na kombináciu etnickej príslušnosti s inými aspektmi identity a na spôsoby, ako tieto prelínania prispievajú k jedinečným skúsenostiam s diskrimináciou¹⁶.

⁸ Ako sa preukázalo aj v rámci hodnotenia rámca: [COM\(2018\) 785 final](#), [SWD\(2018\) 480 final](#).

⁹ Správa o hodnotení rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020, [COM\(2018\) 785 final](#).

¹⁰ Podľa smernice Rady [2000/43/ES](#) z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod („smernica o rasovej rovnosti“), Komisia začala postup v prípade nesplnenia povinnosti proti trom krajinám (CZ, HU a SK) z dôvodu segregácie rómskych detí na školách.

¹¹ Správa o hodnotení rámca EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020, [COM\(2018\) 785 final](#).

¹² Pozri sprievodný dokument SWD(2020) 530 final, príloha 1.

¹³ [COM\(2019\) 406](#), [SWD\(2019\) 320](#), [všetky výročné správy](#).

¹⁴ [Metahodnotenie intervencií na začlenenie Rómov](#).

¹⁵ Pozri [Európsky parlament 2020 2019](#), [Rada](#), [občianska spoločnosť](#).

¹⁶ Podľa článku 10 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) „[p]ri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností sa Únia zameriava na boj proti diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie“. Európsky inštitút pre rodovú rovnosť vymedzuje „prierezový charakter“ ako „analytický nástroj na štúdium, porozumenie a reagovanie na spôsoby, akými sa pohlavie a rod prelínajú s inými osobnými charakteristikami/identitami a ako tieto prelínania prispievajú k jedinečným skúsenostiam s diskrimináciou“. Táto definícia sa vzťahuje rovnako na všetky formy diskriminácie.

Tento strategický rámec EÚ prispieva aj k niekoľkým ďalším iniciatívam. Priamo prispieva k vykonávaniu akčného plánu EÚ proti rasizmu a Európskeho piliera sociálnych práv¹⁷ a k dosahovaniu cieľov Agendy 2030 OSN a cieľov udržateľného rozvoja¹⁸.

Dosiahnutie rovnosti a začlenenia si vyžaduje, aby sa použil zvýšený objem zdrojov a aby sa tieto zdroje lepšie nasmerovali, a takisto je potrebné **zapojenie a partnerstvo** rómskych komunít, všetkých úrovní verejnej správy, sektorov a zainteresovaných strán (vnútroštátne vlády, inštitúcie EÚ, medzinárodné organizácie, občianska spoločnosť, ako aj priemysel a akademická obec). Osobitne dôležitá je úzka spolupráca medzi európskou a vnútroštátnou úrovňou. Na úrovni EÚ sa v tomto strategickom rámci stanovujú ambiciózne spoločné ciele a zámery. Na vnútroštátnej úrovni by mali vlády vyvinúť silné národné strategické rámce pre Rómov s cieľom prijať dlhodobé záväzky a úzko spolupracovať s inštitúciami EÚ v oblasti rovnosti, začlenenia a účasti Rómov. Ako sa navrhuje v záveroch Rady z roku 2016,¹⁹ Komisia prijme **návrh na preskúmanie a nahradenie odporúčania Rady z roku 2013**.

II. SPOLOČNÉ CIELE PRE ROVNOSŤ, ZAČLENENIE A ÚČASŤ RÓMOV

Hodnotenie súčasného rámca a závery, ktoré z neho vyvodili Európsky parlament, Rada a niekoľko celoeurópskych a vnútroštátnych organizácií občianskej spoločnosti²⁰ **poukazujú na potrebu obnoviť a zintenzívniť záväzok dosiahnuť rovnosť, začlenenie a účasť Rómov** na európskej aj vnútroštátnej úrovni. Silnejší záväzok je nevyhnutný na boj proti pretrvávajúcej diskriminácii vrátane protirómskeho zmýšľania a na zlepšenie začlenenia Rómov v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia a bývania²¹. Rómovia by mali byť zapojení od prípravy až po vykonávanie opatrení. Zároveň by mali opatrenia zohľadňovať rozmanitosť a potreby konkrétnych skupín v rámci populácie Rómov.

Komisia preto stanovuje **sedem cieľov** na úrovni EÚ na obdobie do roku 2030. Tri z uvedených cieľov sú horizontálne a týkajú sa oblasti rovnosti, začlenenia a účasti. Ostatné štyri ciele sú sektorové a týkajú sa oblasti vzdelávania, zamestnanosti, bývania a zdravia. Na účinné vykonávanie týchto cieľov je potrebné, aby bolo možné merať pokrok. Z tohto dôvodu Komisia po prvý raz

¹⁷ Pre Rómov sú obzvlášť dôležité zásady 1 (kvalitné a inkluzívne vzdelávanie), 3 (rovnosť príležitostí) a 20 (prístup k základným službám), ktorými sa riadi aj využívanie fondov EÚ na ciele aj všeobecné opatrenia.

¹⁸ Na dosiahnutie ambície agendy „na nikoho nezabudnúť“ zostáva stále veľký priestor na zlepšenie situácie Rómov v Európe. EÚ sa riešením situácie Rómov môže priblížiť k dosiahnutiu cieľov udržateľného rozvoja. Obzvlášť dôležitými východiskami sú ciele udržateľného rozvoja č. 1 – 2 (ukončiť chudobu a hlad), 3 – 4 (podporovať zdravý život, blahobyt a kvalitné vzdelávanie pre všetkých), 6 – 7 (dostupnosť vody, sanitárnych opatrení a cenovo dostupných a čistých zdrojov energie), 10 – 11 (znižovať rozdiely v rámci krajín a medzi nimi a zabezpečiť inkluzívne a trvalo udržateľné mestá a spoločenskú) a 16 (inkluzívna spoločnosť, prístup k spravodlivosti pre všetkých a efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie).

¹⁹ V záveroch Rady z roku 2016 sa od Komisie žiada, aby navrhla iniciatívu na obdobie po roku 2020 a zahrnula do nej návrh na preskúmanie odporúčania Rady z roku 2013 s názvom [Urýchlenie procesu integrácie Rómov](#).

²⁰ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. septembra 2020 o vykonávaní vnútroštátnych stratégií integrácie Rómov: boj proti negatívnym postojom voči ľuďom rómskeho pôvodu v Európe [[P9_TA\(2020\)0229](#)]; Uznesenie Európskeho parlamentu z 12. februára 2019 o potrebe posilneného strategického rámca EÚ pre národné stratégie začleňovania Rómov po roku 2020 a zintenzívnení boja proti protirómskemu zmýšľaniu [[P8_TA\(2019\)0075](#)]. Závery Rady EPSCO z 24. októbra 2019 o hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky ([13432/19](#)), ktorým sa Komisia vyzýva k tomu, aby *obnovila* záväzok týkajúci sa začleňovania Rómov. Okrem toho na konferencii na vysokej úrovni o rámci EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov, ktorá sa konala v Bukurešti 4. – 5. marca 2019, účastníci vyzvali Komisiu, aby navrhla nový ambiciózný rámec EÚ na obdobie po roku 2020, a členské štáty a krajiny zapojené do procesu rozširovania, aby posilnili svoje záväzky v oblasti integrácie Rómov. Informácie od predsedníctva ([7003/19](#), 14.3.2019).

²¹ Pokiaľ ide o potrebu jasnejšieho zamerania na boj proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii v rámci EÚ na obdobie po roku 2020, pozri [odporúčania odborníkov](#) vypracované po konferencii „Ako riešiť protirómske zmýšľanie v rámci EÚ pre Rómov po roku 2020?“ (Viedeň, 27.11.2018).

navrhuje kvantitatívne **hlavné ciele** EÚ na monitorovanie dosahovania uvedených cieľov. Hoci si takéto ciele vyžadujú, aby sa do roku 2030 dosiahol minimálny pokrok, **dlhodobým cieľom aj naďalej zostáva zabezpečenie skutočnej rovnosti a prekonanie priepasti medzi Rómami a väčšinovým obyvateľstvom**. Tieto ciele vychádzajú zo skúseností s prieskumami v rómskych komunitách a sú výsledkom hĺbkovej konzultácie medzi Agentúrou EÚ pre základné práva (FRA), členskými štátmi a rómskou a prorómskou občianskou spoločnosťou²². V ďalej uvedených tabuľkách sa stanovuje sedem cieľov, ciele na úrovni EÚ, pokrok, ktorý sa má dosiahnuť, a súčasná situácia²³.

ZABEZPEČIŤ SKUTOČNÚ ROVNOSŤ, ZAČLENENIE A ÚČASŤ HORIZONTÁLNE CIELE A ZÁMERY DO ROKU 2030

Červená: Cieľ na úrovni EÚ týkajúci sa minimálneho pokroku, ktorý sa má dosiahnuť do roku 2030

Zelená: minimálny pokrok, ktorý sa má dosiahnuť pre Rómov do roku 2030

Modrá: najnovšie dostupné údaje, podľa ktorých sa bude merať pokrok

1. Bojovať proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii a predchádzať im

Znížiť podiel Rómov, ktorí zažili diskrimináciu, aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 malo skúsenosti s diskrimináciou menej než 13 % Rómov
- skúsenosti Rómov s diskrimináciou: 26 % (posledných 12 mesiacov), 41 % (posledných 5 rokov)

Znížiť podiel väčšinovej populácie, ktorá má problém s tým, že má susedov Rómov, aspoň o tretinu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 malo menej ako 30 % populácie problém s tým, že má susedov Rómov
- podiel väčšinovej populácie, ktorá by mal problém s tým, že má susedov Rómov: 46 %

2. Znížiť chudobu a sociálne vylúčenie na prekonanie sociálno-ekonomickej priepasti medzi Rómami a väčšinovou populáciou

Zmenšiť medzeru chudoby medzi Rómami a väčšinovou populáciou aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby sa do roku 2030 väčšina Rómov vymanila z chudoby
- miera rizika chudoby: Rómovia 80 %; väčšinová populácia 16,8 % (rozdiel 63,2 p. b.)

Zmenšiť medzeru chudoby medzi rómskymi deťmi a ostatnými deťmi aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby sa do roku 2030 väčšina rómskych detí vymanila z chudoby
- rómske deti: 85 %; deti všeobecne: 19,6 % (rozdiel: 65,4 p. b.)

3. Podporiť účasť prostredníctvom posilnenia postavenia, spolupráce a dôvery

Zabezpečiť kapacity a zapojiť aspoň 90 mimovládnych organizácií do koordinovaného monitorovania v rámci rómskej občianskej spoločnosti v celej EÚ

- Počet mimovládnych organizácií zapojených do projektu Rómskeho občianskeho monitoringu: 85

Zabezpečiť účasť rómskych mimovládnych organizácií ako

plnohodnotných členov vo vnútroštátnych monitorovacích výboroch pre všetky programy, ktoré riešia potreby rómskych komunít

Zdvojnásobiť podiel Rómov, ktorí ohlásia svoju skúsenosť s diskrimináciou

- zabezpečiť, aby do roku 2030 aspoň 30 % rómskych obetí ohlásilo diskrimináciu
- podiel obetí, ktoré oznámili svoju poslednú skúsenosť s diskrimináciou (v akejkoľvek oblasti) za posledných 5 rokov: 16 %

Podporiť účasť Rómov na politickom živote na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ

- (v členských štátoch s významným podielom rómskeho obyvateľstva)
- zabezpečiť, aby sa registrovali do zoznamu voličov, zúčastňovali sa na voľbách a kandidovali v nich

²² Pozri sprievodný dokument SWD(2020) 530 final.

²³ Ďalšie informácie o označení ukazovateľov a zdrojoch údajov sú uvedené v prílohe 2 a v správe o [Rámci monitorovania pre iniciatívu EÚ v oblasti rovnosti, začlenenia a účasti Rómov po roku 2020](#), ktorej autorom je pracovná skupina pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch (koordinuje ju Agentúra EÚ pre základné práva [FRA] a jej súčasťou sú vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov, vnútroštátne štatistické úrady a Komisia).

SEKTOROVÉ CIELE

4. Zvýšiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnému inkluzívnemu všeobecnému vzdelávaniu

Znížiť rozdiel v účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 aspoň 70 % rómskych detí navštevovalo predškolské zariadenia
- účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve (3+): Rómovia 42 %; väčšinová populácia 92,2 % (rozdiel 50,2 p. b.)

Znížiť rozdiel v dosiahnutí vyššieho sekundárneho vzdelania aspoň o tretinu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 väčšina mladých Rómov ukončila aspoň vyššie sekundárne vzdelanie
- ukončené vyššie sekundárne vzdelanie alebo vyššie: Rómovia 28 %; väčšinová populácia 83,5 % (rozdiel 55,5 p. b.)

Snažiť sa o odstránenie segregácie znížením podielu rómskych detí, ktoré navštevujú segregované základné školy, aspoň na polovicu (v členských štátoch s významnou rómskou populáciou)

- zabezpečiť, aby do roku 2030 menej ako jedno z piatich rómskych detí navštevovalo školy, kde je väčšina detí alebo všetky deti Rómovia
- rómske deti, ktoré navštevujú školu, kde je väčšina detí alebo všetky deti Rómovia: 44 %

5. Zvýšiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnému a udržateľnému zamestnaniu

Znížiť rozdiely v zamestnanosti aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 malo aspoň 60 % Rómov platené zamestnanie
- platené zamestnanie: Rómovia 43 %; väčšinová populácia 73,1 % (rozdiel 30,1 p. b.)

Znížiť rozdiely v zamestnanosti rómskych žien a mužov aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 malo aspoň 45 % rómskych žien platené zamestnanie
- rozdiel v zamestnanosti žien a mužov – Rómovia: 27 p. b. (ženy: 29 %, muži: 56 %); rozdiel vo väčšinovej populácii: 11,7 p. b. (ženy: 67,2 %, muži: 78,9 %).

Znížiť rozdiel v podiele osôb, ktoré nemajú zamestnanie, nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave (NEET) aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby bol do roku 2030 podiel mladých Rómov, ktorí nemajú zamestnanie nevzdelávajú sa a nezúčastňujú sa na odbornej príprave, nižší ako jeden z troch
- miera NEET (16 – 24 rokov): Rómovia 62 %; väčšinová populácia 10,1 % (rozdiel 51,9 p. b.)

6. Zlepšiť zdravie Rómov a zvýšiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám

Znížiť rozdiel v strednej dĺžke života aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 rómske ženy a rómski muži žili o 5 rokov dlhšie
- rozdiel v strednej dĺžke života pri narodení (väčšinová populácia v porovnaní s Rómami): rómske ženy 10,4 roka; rómski muži 10,2 roka

7. Zvýšiť účinný rovnaký prístup k adekvátnemu bývaniu bez segregácie a k základným službám

Znížiť rozdiel v deprivácii v oblasti bývania aspoň o tretinu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 väčšina Rómov nečelila deprivácii v oblasti bývania
- deprivácia v oblasti bývania: Rómovia 61 %; väčšinová populácia 17,9 % (rozdiel: 43,1 p. b.)

Znížiť rozdiel v miere preplnených domácností aspoň o polovicu

- zabezpečiť, aby do roku 2030 väčšina Rómov už nežila v preplnených domácnostiach
- preplnené domácnosti: Rómovia 78 %; väčšinová populácia 17,1 % (rozdiel 60,9 p. b.)

Zabezpečiť, aby malo aspoň 95 % Rómov prístup k vode z vodovodu

prístup k vode z vodovodu v obydli: Rómovia 70 %, väčšinová populácia: 97,7 %

Skúmajú sa aj iné ukazovatele²⁴.

²⁴ Iné ukazovatele skúma pracovná skupina pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch, ktorú koordinuje FRA. Týkajú sa napríklad materiálnej a sociálnej deprivácie, prístupu k zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám a bývania v segregácii.

III. OBNOVENÉ A POSILNENÉ VNÚTROŠTÁTNE OPATRENIA V OBLASTI ROVNOSTI, ZAČLENENIA A ÚČASTI

Splnenie cieľov tohto strategického rámca si vyžaduje opatrenia na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni. Jedine takýto komplementárny prístup môže priniesť reálnu zmenu v praxi. Členské štáty majú hlavné právomoci v oblastiach, ktoré sú súčasťou tohto rámca, a je potrebný štruktúrovaný prístup. Situácia Rómov v jednotlivých krajinách sa líši, no na to, aby sa dosiahla reálna zmena v každodennom živote Rómov, je potrebné posilniť záväzok a zodpovednosť na vnútroštátnej úrovni. Zahŕňa to aj zapojenie občianskej spoločnosti a všetkých relevantných zainteresovaných strán do prípravy národných strategických rámcov pre Rómov.

Rozvoj vnútroštátnych opatrení prostredníctvom národných strategických rámcov pre Rómov

Členské štáty sa vyzývajú, aby pripravili, prijali a vykonávali národné strategické rámce pre Rómov, ktoré budú zahŕňať:

- spoločné znaky,
- minimálne záväzky, ktoré by mali platiť pre všetkých,
- možné ďalšie záväzky v závislosti od vnútroštátneho kontextu a
- ambicióznejšie záväzky pre členské štáty s veľkým podielom rómskeho obyvateľstva.

Návrhy na tieto prvky sú uvedené ďalej. Ak je to možné, mali by sa stanoviť konkrétne vnútroštátne ciele. Komisia v tomto procese poskytne akúkoľvek potrebnú pomoc. Navyše podporí aj

vnútroštátne opatrenia, a to aj presadzovaním právnych predpisov v oblasti rovnosti, zahrnutím rovnosti, začlenenia a účasti Rómov do politických iniciatív EÚ, mobilizovaním fondov EÚ pre Rómov a bojom proti protirómskemu zmýšľaniu.

Členské štáty sa vyzývajú, aby prípravu týchto národných rámcov dokončili do septembra 2021 a zaslali ich Komisii.

Spolu s týmto oznámením Komisia prijíma aj návrh **odporúčania Rady** o rovnosti, začlenení a účasti Rómov, v ktorom sa stanovuje zoznam konkrétnych opatrení, ktoré majú členské štáty prijať, aby dosiahli ciele EÚ. Tieto dva dokumenty sa preto dopĺňajú. Navrhované odporúčanie okrem toho poskytuje usmernenia o budovaní kapacít zainteresovaných strán a partnerstvách medzi nimi vrátane vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov, subjektov pre rovnaké zaobchádzanie, občianskej spoločnosti a regionálnych a miestnych aktérov. Okrem toho poskytuje usmernenia na zabezpečenie lepšieho využívania fondov EÚ a vnútroštátnych fondov a účinné vnútroštátne monitorovanie národných strategických rámcov pre Rómov, podávanie správ o nich a ich hodnotenie.

III.1 Usmernenia pre národné opatrenia nasledujúce spoločný, no diferencovaný prístup

S cieľom pomôcť členským štátom s prípravou zmysluplných a účinných národných strategických rámcov pre Rómov Komisia navrhuje niekoľko spoločných znakov, ako aj minimálne záväzky pre všetky národné strategické rámce pre Rómov. Keďže sa však podiel Rómov a ich vnútroštátny kontext v jednotlivých členských štátoch výrazne líši, Komisia okrem toho navrhuje aj ďalšie a cielenejšie záväzky. Zohľadňujú sa tak rozmanité situácie v členských štátoch a umožňuje sa spoločný, no diferencovaný prístup.

Po prvé, Komisia navrhuje, aby všetky národné strategické rámce pre Rómov mali tieto spoločné znaky:

- ✓ *Posilniť zameranie na rovnosť na doplnenie prístupu založeného na začlenení:* Riešenie štyroch oblastí politiky (vzdelávanie, zamestnanosť, zdravotná starostlivosť a bývanie) prostredníctvom integrovaného prístupu je na začlenenie Rómov stále kľúčové, no okrem toho je potrebné aj jasné zameranie na rovnosť. Konkrétne by mal byť boj proti diskriminácii a protirómskemu zmýšľaniu kľúčovým cieľom a prierezovou prioritou v každej oblasti politiky a takisto by mal dopĺňať prístup založený na začlenení. Toto spoločné zameranie by malo zabezpečiť účinný prístup Rómov k ekonomickej a sociálnej spravodlivosti a k rovnakým príležitostiam.
- ✓ *Podporiť účasť prostredníctvom posilnenia postavenia, spolupráce a dôvery:* Je potrebné zabezpečiť zmysuplnú účasť Rómov vo všetkých fázach tvorby politiky. Politická, ekonomická a kultúrna angažovanosť Rómov by sa mala podporovať s pocitom spolupatričnosti ako plnohodnotných členov spoločnosti. Je potrebné zabezpečiť posilnenie postavenia a budovanie kapacít Rómov, občianskej spoločnosti a orgánov verejnej správy, čím sa posilní spolupráca a dôvera medzi zainteresovanými stranami a medzi rómskymi a nerómskymi komunitami.
- ✓ *Zohľadniť rozmanitosť medzi Rómami:* Členské štáty by mali zabezpečiť, aby ich strategické rámce zahŕňali všetkých Rómov na ich území, a zohľadniť potreby rozmanitých skupín prostredníctvom prierezového prístupu. Mali by pamätať na to, ako sa rôzne aspekty identity môžu prelínať a zintenzívňovať tak diskrimináciu. Mali by stanoviť kvantitatívne a/alebo kvalitatívne ciele na zabezpečenie zohľadnenia rozmanitosti, pokiaľ ide o vek, pohlavie, sexuálnu orientáciu, mobilitu a iné osobné charakteristiky.
- ✓ *Skombinovať uplatňovanie hľadiska rovnosti a osobitné, ale nie výlučné zameranie na Rómov²⁵:* Národné strategické rámce pre Rómov by mali spájať uplatňovanie hľadiska rovnosti a osobitné, ale nie výlučné zameranie, aby sa zabezpečilo, že všeobecné služby budú inkluzívne a budú poskytovať ďalšiu cieleňú podporu na zlepšenie účinného rovnakého prístupu Rómov k právam a službám. Mali by slúžiť ako nástroje plánovania na použitie vnútroštátnych fondov a fondov EÚ na opatrenia zamerané na Rómov a inkluzívnu všeobecnú reformu.
- ✓ *zlepšovať stanovenie cieľov, zber údajov, monitorovanie a podávanie správ* Práca na dosahovaní hlavných cieľov na úrovni EÚ a príslušných kvantitatívnych a/alebo kvalitatívnych vnútroštátnych cieľov môže viesť k skutočnému pokroku smerom k rovnosti, začleneniu a účasti Rómov. Údaje by sa mali získavať pravidelne, aby sa mohli použiť pri podávaní správ a monitorovaní a aby zlepšili transparentnosť a zodpovednosť a podporovali prenos politik a učenie sa²⁶.

²⁵ Pozri [spoločné základné princípy](#). Princíp č. 2 (osobitné, ale nie výlučné zameranie) „[z]ahŕňa zameranie na Rómov ako na cieľovú skupinu, ale nevylučuje ďalších ľudí, ktorí sa ocitli v podobnej sociálno-hospodárskej situácii“. Princíp č. 4 (zameranie na bežnú spoločnosť) odkazuje na cieľ „začleniť Rómov do bežnej spoločnosti (v oblasti väčšinových vzdelávacích inštitúcií, pracovných pozícií a bývania). Tam, kde stále existuje čiastočné alebo úplné vyčlenenie v oblasti vzdelávania alebo bývania, musí byť cieľom politik začleňovania Rómov prekonanie tohto odkazu. Vyhýbať sa treba vytváraniu umelých a osobitných trhov práce pre Rómov“.

²⁶ V záujme prístupu k zberu údajov založeného na ľudských právach sa vnútroštátne orgány povzbudzujú, aby si prešľuovali tieto dokumenty: [Európska príručka o údajoch o rovnosti \(revidované znenie z roku 2016\)](#), [Usmernenia o zlepšovaní zberu údajov o rovnosti a ich použitia \(2018\)](#) a [Zber údajov v oblasti etnickej príslušnosti \(2017\)](#). Členské štáty sa vyzývajú, aby vyčlenili potrebné zdroje na takýto zber údajov a aby využili podporu agentúry FRA pri posilňovaní svojich kapacít na tento účel.

Po druhé, Komisia v rámci uvádzania spoločných znakov do praxe, budovania na skúsenostiach so súčasným rámcom a zohľadňovania širokých konzultácií²⁷, ktoré sa uskutočnili za posledné dva roky, vyzýva všetky členské štáty, aby **do svojich národných strategických rámcov pre Rómov začlenili aspoň tieto záväzky:**

Vo vnútroštátnom strategickom rámci by sa mali stanoviť:

- a) vnútroštátne východiská a ciele na dosiahnutie cieľov a zámerov EÚ založených na komplexnom posúdení potrieb;
- b) ciele a opatrenia pre konkrétne skupiny (rómske deti, ženy, mladí ľudia, starší Rómovia alebo Rómovia so zdravotným postihnutím, migrujúci občania EÚ, štátni príslušníci tretích krajín, Rómovia bez štátnej príslušnosti), aby sa zohľadnila rozmanitosť Rómov, a to vrátane opatrení uplatňujúcich rodové hľadisko a citlivých voči deťom/rôznym vekovým skupinám;
- c) opatrenia na boj proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii (napr. prostredníctvom národných akčných plánov na boj proti rasizmu);
- d) opatrenia na zabezpečenie sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných Rómov, najmä v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravia a bývania;
- e) kombinácia cielených a všeobecných opatrení, v ktorých sa zohľadňujú konkrétne miestne problémy a explicitne riešia prekážky, ktoré Rómom bránia v rovnakom prístupe k všeobecným politikám²⁸;
- f) vyhradený rozpočet na vykonávanie a monitorovanie²⁹ s plným využitím sociálnych inovácií a súkromného kapitálu;
- g) mechanizmy na podávanie správ, monitorovanie a hodnotenie pokroku pri dosahovaní stanovených cieľov;
- h) systém konzultácií a spolupráce týkajúcich sa politiky s rómskou a prorómskou občianskou spoločnosťou, so sektorovými ministerstvami, subjektmi pre rovnaké zaobchádzanie, s inými vnútroštátnymi inštitúciami pre ľudské práva a inými zainteresovanými stranami a
- i) budovanie kapacít na podporu aktívnej účasti občianskej spoločnosti vo všetkých fázach tvorby politík a zabezpečenie jej zapojenia do procesov v rámci vnútroštátnych platforiem a platforiem na úrovni EÚ³⁰.

Vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov by mali:

- a) dostať mandát, dostatočné zdroje a personál na zabezpečenie stálej koordinácie a monitorovania a
- b) predkladať pravidelné správy o pokroku a zúčastňovať sa na hlavných činnostiach siete národných kontaktných miest pre Rómov spravovanej Komisiou³¹.

Po tretie, okrem týchto spoločných znakov a minimálnych záväzkov môže byť dôležité aj ďalšie vnútroštátne úsilie **podľa konkrétneho vnútroštátneho kontextu**. Problémy v oblasti rovnosti,

²⁷ Pozri sprievodný dokument SWD(2020) 530 final.

²⁸ [Spoločné základné princípy](#) začleňovania Rómov poskytujú rámec na úspešné navrhnutie a vykonávanie opatrení na podporu začlenenia Rómov. Princípy 2 a 4 sa týkajú spájania cielených a všeobecných opatrení.

²⁹ Členské štáty, ktoré programujú špecifický cieľ ESF+ na podporu sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných komunit, ako sú Rómovia, musia spĺňať všetky požiadavky uvedené v prílohe IV k [návrhu Komisie na nariadenie o spoločných ustanoveniach na roky 2021 – 2027](#), pokiaľ ide o tematickú základnú podmienku, ktorá sa týka národných strategických rámcov pre Rómov. Na rovnosť a začlenenie Rómov možno použiť niekoľko ďalších finančných nástrojov EÚ, napr. fondy politiky súdržnosti.

³⁰ Tieto platformy spájajú zainteresované strany z verejnej správy a občianskej spoločnosti. Ich cieľom je podnecovať spoluprácu a výmenu skúseností o úspešnom začlenení Rómov.

³¹ Sieť vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov bola vytvorená už v období 2011 – 2020, čo umožnilo výmenu informácií a skúseností medzi členskými štátmi na európskej úrovni.

začlenenia a účasti Rómov sa líšia v závislosti od veľkosti rómskej populácie a jej podielu na celkovej populácii a takisto v závislosti od širšieho hospodárskeho kontextu a histórie vylúčenia a diskriminácie. Líšia sa aj na základe toho, kde a ako Rómovia žijú (vidiecke, mestské, mobilné a segregované oblasti), a na základe konkrétnych aspektov ako nadnárodná mobilita, migrácia alebo problémy spojené s občianskou dokumentáciou. Tieto rôzne problémy možno zohľadniť v národných strategických rámcoch pre Rómov s diferencovanými cieľmi, úrovňami investícií a typmi politických riešení. V závislosti od vnútroštátneho kontextu (ako sú možnosti zberu údajov, využitie cieleného alebo všeobecného financovania EÚ, relatívna veľkosť a konkrétne potreby populácie Rómov v danej krajine) vyzýva Komisia **členské štáty, aby prijali ďalšie záväzky** takto:

Vo vnútroštátnom strategickom rámci by sa takisto mali stanoviť:

- a) vnútroštátne kvantitatívne a kvalitatívne ciele pre všetkých sedem cieľov EÚ a súvisiacich zámerov (v závislosti od dostupnosti údajov);
- b) spôsob, akým sa budú v prípade Rómov investovať finančné prostriedky a finančné nástroje EÚ a členských štátov a
- c) spôsob, akým inštitucionálne alebo administratívne reformy prispievajú k rovnosti a začleneniu.

Vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov by mali vykonávať aj strednodobé posúdenie a revíziu vnútroštátneho strategického rámca.

Po štvrté, v oblastiach, kde Rómovia tvoria značnú časť obyvateľstva (t. j. výrazne viac ako 1 %) ³², je podpora ich rovnosti a začlenenia dôležitá nielen z hľadiska základných práv, ale má aj jasný ekonomický význam. V krajinách s väčším podielom rómskeho obyvateľstva predstavuje táto skupina rastúci podiel populácie v školopovinnom veku a budúcej pracovnej sily. Pokrok v sociálno-ekonomickom začlenení Rómov má potenciál znížiť nedostatok pracovných síl a zručností v čase nepriaznivého demografického vývoja a znížiť sociálne výdavky. Investície do lepšieho vzdelania a zvyšovania zručností predtým vylúčenej pracovnej sily môžu mať pozitívny vplyv na rast produktivity. Ak sa zabezpečí, že Rómovia budú môcť využiť svoj potenciál prispieť k hospodárstvu a spoločnosti všeobecne, povedie to k lepším sociálnym a hospodárskym výsledkom pre všetkých.

To odôvodňuje potrebu intenzívnejších záväzkov a podpory EÚ, najmä pokiaľ ide o využívanie fondov EÚ na cielené opatrenia aj inkluzívne všeobecné reformy. V tejto súvislosti sa členské štáty s významnou rómskou populáciou vyzývajú, aby naplno využili navrhovaný špecifický cieľ ESF+ týkajúci sa podpory sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunit, ako sú Rómovia. Takisto sa povzbudzujú, aby urobili viac na zaistenie toho, aby sa dostupné finančné prostriedky účinne dostali k Rómom. Vyžaduje si to aj zber údajov rozdelených podľa etnickej príslušnosti a pohlavia na podporu návrhu, monitorovania a revízie politík.

Komisia teda vyzýva **členské štáty s významným podielom rómskeho obyvateľstva, aby do svojich národných strategických rámcov pre Rómov zahrnuli** okrem minimálnych záväzkov a záväzkov založených na vnútroštátnom kontexte aj **ambicióznejšie záväzky**, podľa ktorých platí toto:

Vo vnútroštátnom strategickom rámci by sa takisto mal:

- a) predstaviť plán alebo súbor opatrení na predchádzanie protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii, segregácii vo vzdelávaní a bývaní a protirómskym predsudkom

³² V štyroch krajinách EÚ žije veľký podiel rómskeho obyvateľstva (Bulharsko: 9,94 %, Rumunsko: 9,02 %, Slovensko: 8,63 %, Maďarsko: 7,49 %). V Česku žije menší podiel rómskeho obyvateľstva (1,90 %), ako aj v Grécku (1,63 %) a Španielsku (1,55 %). Pozri [odhady Rady Európy 2012](#).

- a stereotypom a na boj proti nim (aj online);
- b) uplatňovať hľadisko rovnosti a začleňovania Rómov na regionálnej a miestnej úrovni a
- c) stanoviť spôsob, akým sa budú investovať finančné prostriedky a finančné nástroje EÚ a samotného členského štátu do inkluzívnej všeobecnej politickej reformy a cieľných opatrení.

Úloha **vnútroštátneho kontaktného miesta pre Rómov** by sa mala posilniť, aby mohlo:

- a) spoľahnúť sa na osobitný tím a inštitucionálny mandát, ktorý zabezpečí politickú váhu, účinnú medzisektorovú koordináciu a uplatňovanie hľadiska rovnosti a začleňovania Rómov na regionálnej a miestnej úrovni;
- b) byť zapojené (riadiacimi orgánmi fondov EÚ) do koordinácie medzivládnych diskusií o rozdelení fondov EÚ pre Rómov a do systematického monitorovania ich využívania (napr. prostredníctvom monitorovacích výborov, zisťovania vplyvu na začlenenie Rómov);
- c) zabezpečiť vnútroštátnu konzultáciu a dialóg na posilnenie postavenia Rómov (najmä mladých ľudí a žien) a
- d) zabezpečiť, aby verejné politiky a univerzálne služby účinne pomohli Rómom vrátane tých, ktorí žijú v odľahlých vidieckych oblastiach (napr. núdzové a strednodobé opatrenia v čase kríz, legislatívna reforma, plánovanie politík v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, zdravotnej starostlivosti, bývania, v iných oblastiach sociálno-ekonomického začlenenia, sociálnych služieb, dopravy, systémov minimálnej mzdy a právnych predpisov v oblasti boja proti diskriminácii).

Nakoniec, pri vypracovávaní a vykonávaní národných strategických rámcov pre Rómov sa členským štátom odporúča zohľadniť **spoločné základné princípy** začlenenia Rómov³³. V prílohe 1³⁴ sa uvádzajú ďalšie **usmernenia pre plánovanie a vykonávanie politík** pri boji proti protirómskemu zmýšľaniu a viacgeneračnej chudobe³⁵, podpore účasti a posilnenia postavenia Rómov, zohľadňovaní rozmanitosti medzi Rómami a spájaní cieľných a všeobecných prístupov. Okrem toho sa tu stanovujú odporúčania na lepšie **riešenie vznikajúcich výziev**, ako napr. zaoberanie sa neprimeraným vplyvom kríz, akou je pandémia COVID-19, na Rómov, zabezpečenie digitálnej inklúzie a poskytovanie environmentálnej spravodlivosti. Navyše obsahuje usmernenia o podpore rómskeho umenia, histórie a kultúry (a zvyšovania povedomia o nich) a sociálnych inováciách a politických experimentoch.

Komisia podporí členské štáty pri príprave a vykonávaní ich národných strategických rámcov pre Rómov nielen prostredníctvom finančnej podpory a koordinačných opatrení ako vzájomné učenie alebo budovanie kapacít, no aj prostredníctvom metodologickej podpory³⁶ a pomoci z programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) na prípravu systémov monitorovania

³³ [Spoločné základné princípy](#).

³⁴ V prílohe 1 sa čerpá zo skúseností z hodnotenia rámca EÚ, [zo vstupov z troch správ expertov a občianskych stanovísk, ktoré slúžili ako základ úvah o politikách pre Rómov po roku 2020](#), a z odborných znalostí útvarov Komisie.

³⁵ V prebiehajúcom projekte Komisie, ktorý sa má dokončiť do konca roka 2020, sa analyzujú základné príčiny prenosu chudoby a vylúčenia medzi generáciami a navrhujú sa opatrenia na jeho riešenie. V ďalšom prebiehajúcom projekte Komisie v spolupráci s Agentúrou pre základné práva sa budú analyzovať údaje na získanie poznatkov o súvislostiach medzi diskrimináciou a zraniteľnosťou v Európe na nižšej ako štátnej úrovni, o podiele diskriminácie na relatívnom riziku sociálno-ekonomického vylúčenia a na tom, či Rómov zasiahla pandémia COVID-19 viac a či boli voči nej v konkrétnom územnom kontexte zraniteľní vo väčšej miere. Zistenia môžu poskytnúť základné dôkazy pre komplexné opatrenia, ktorými sa bude riešiť sociálno-ekonomické znevýhodnenie aj diskriminácia.

³⁶ Najmä od Spoločného výskumného centra Komisie, pokiaľ ide o náhodné posudzovanie dosahov vybraných cieľných alebo všeobecných hlavných intervencií, ale aj od Agentúry pre základné práva, pokiaľ ide o posudzovanie vhodnosti plánovaných opatrení.

a hodnotenia³⁷. Členské štáty okrem toho môžu dostať podporu od agentúry FRA, subjektov pre rovnaké zaobchádzanie a ostatných vnútroštátnych inštitúcií pre ľudské práva a vnútroštátnych štatistických úradov na zabezpečenie/zlepšenie kapacít na pravidelný zber údajov na vnútroštátnej úrovni³⁸. Podpora EÚ sa bude regulovať podľa úrovne záväzkov jednotlivých členských štátov.

III.2 Podávanie správ o vnútroštátnych opatreniach a pokroku pri dosahovaní cieľov a ich monitorovanie

Na zabezpečenie efektívnejšieho zberu údajov, podávania správ a monitorovania pokroku pri dosahovaní cieľov EÚ aj vnútroštátnych cieľov navrhnutých vyššie Komisia po prvý raz navrhuje použitie **portfólia ukazovateľov** (pozri prílohu 2). To by bolo naozaj hodnotné pre vzájomné učenie medzi členskými štátmi. Toto portfólio pripravila pracovná skupina pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch, ktorú koordinuje FRA a jej súčasťou sú vnútroštátne kontaktné miesta pre Rómov, vnútroštátne štatistické úrady a Komisia. Okrem toho to umožní aj podávanie správ o opatreniach stanovených v navrhovanom odporúčaní Rady.

Podávanie správ a monitorovanie, pokiaľ ide o vnútroštátne opatrenia, budú prebiehať na úrovni EÚ a aj vnútroštátnej úrovni. **Komisia v roku 2022 zhodnotí národné strategické rámce pre Rómov**, posúdi záväzky, ktoré prijali členské štáty, a poskytne usmernenia pre akékoľvek potrebné zlepšenia.

Od členských štátov sa žiada, aby podávali správy o vykonávaní národných strategických rámcov pre Rómov každé dva roky od roku 2023, a to aj pokiaľ ide o opatrenia na podporu rovnosti, začlenenia a účasti s plnohodnotným využitím portfólia ukazovateľov. Podávanie správ by sa malo zamerať na vykonávanie záväzkov stanovených v národných rámcoch, a ak je to vhodné, aj na dosahovanie vnútroštátnych cieľov. Tieto správy by sa mali uverejniť, čím sa zvýši transparentnosť a podporí sa získavanie poznatkov v oblasti politiky. O strategických rámcoch a konečných správach by sa malo diskutovať aj vo vnútroštátnych parlamentoch.

Komisia žiada agentúru **FRA** o vykonávanie **pravidelného prieskumu o Rómoch** v štvorročných cykloch so začiatkom v roku 2020, aby sa tak získali potrebné východiskové, strednodobé a konečné údaje na meranie zmien³⁹. Od FRA sa okrem toho žiada, aby pomohla členským štátom v ich úsilí pri zbere údajov a podávaní správ, a to aj prostredníctvom pracovnej skupiny pre ukazovatele a podávanie správ o Rómoch, a poskytla údaje na monitorovanie a analýzu vnútroštátneho pokroku Komisiou.

Vnútroštátne správy poslúžia spolu so vstupmi od občianskej spoločnosti a údajmi FRA ako základ pre **pravidelné monitorovacie správy** Komisie, ktoré sa vydávajú každé dva roky. Komisia vykoná aj strednodobé **hodnotenie** a **hodnotenie ex-post** strategického rámca EÚ pre Rómov.

IV. OPATRENIA EÚ

Členské štáty zohrávajú pri praktických zmenách pre Rómov kľúčovú úlohu. Opatrenia EÚ doplnia vnútroštátne úsilie, aby sa tak podporil pokrok smerom k dosahovaniu cieľov a zámerov EÚ do roku 2030.

³⁷ Rumunsko napríklad momentálne využíva technickú podporu v rámci programu na podporu štrukturálnych reforiem na vytvorenie systémov monitorovania a hodnotenia pre vykonávanie stratégie začlenenia Rómov.

³⁸ Na vytvorenie zásady sebaurčenia v rámci zberu údajov o jednotlivcoch, napr. sčítanie obyvateľov, rozsiahle prieskumy a administratívne údaje v relevantných prípadoch.

³⁹ V roku 2021 sa prieskum rozšíri na Srbsko a Severné Macedónsko.

IV.1 Presadzovanie právnych predpisov EÚ

Opatrenia na boj proti protirómskemu zmýšľaniu a diskriminácii voči Rómom sú založené na stanovenom právnom rámci EÚ vrátane všeobecných zásad nediskriminácie a rovnosti stanovených v zmluvách, potvrdených v Charte základných práv EÚ,⁴⁰ ako aj v smernici o rasovej rovnosti⁴¹ a rámcovom rozhodnutí Rady o rasizme a xenofóbii⁴². Ako sa zdôrazňuje v akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025, komplexný systém ochrany proti diskriminácii si v prvom rade vyžaduje účinné presadzovanie právneho rámca, aby sa zabezpečilo dodržiavanie jednotlivých práv a povinností v praxi. Táto práca presahuje záujmy Rómov, no pre rómske komunity bude mať priame výhody.

Komisia bude aj naďalej monitorovať a presadzovať uplatňovanie **smernice o rasovej rovnosti** vyšetrovaním systematickej diskriminácie a v prípade potreby aj začatím konania o nesplnení povinnosti na rýchle podnietenie zmien vo vnútroštátnych právnych predpisoch a politike. Za posledné roky sa venovala zvýšená pozornosť diskriminácii proti rómskym deťom vo vzdelávaní. Komisia poskytne usmernenia a odbornú prípravu a ponúkne finančnú pomoc na zber údajov o rovnosti a účinné vykonávanie a presadzovanie uvedenej smernice, a to aj prostredníctvom zastupovania záujmov obetí. Ako bolo oznámené v rámci akčného plánu EÚ proti rasizmu, Komisia v roku 2021 predstaví správu o uplatňovaní smernice⁴³ a v roku 2022 na ňu nadviaže prípadnými právnymi predpismi. Komisia bude okrem toho aj naďalej podporovať prácu subjektov pre rovnaké zaobchádzanie, ktoré vo svojej práci⁴⁴ pripisujú vysokú prioritu snahám o zlepšenie situácie a skúseností Rómov. Komisia bude monitorovať vykonávanie odporúčania Komisie o normách pre subjekty pre rovnaké zaobchádzanie⁴⁵. Dôležitou témou správy za rok 2021 bude úloha a nezávislosť subjektov pre rovnaké zaobchádzanie a potenciálna potreba nových právnych predpisov na posilnenie úlohy týchto subjektov.

Komisia bude aj naďalej pokračovať vo svojej práci v oblasti predchádzaniu rasizmu a xenofóbii a boja proti nim, a to najmä posilnením zaznamenávania a oznamovania trestných činov z nenávisťi s podporou agentúry FRA, bude zlepšovať stratégie odbornej prípravy v oblasti presadzovania práva a posilní podporu obetí trestných činov z nenávisťi. Podľa FRA⁴⁶ Rómovia zažívajú vysokú mieru (30 % respondentov rómskeho pôvodu) obťažovania motivovaného nenávisťou. Komisia opätovne potvrdzuje svoj záväzok zabezpečiť plnú a správnu transpozíciu a vykonávanie **rámcového rozhodnutia Rady o rasizme a xenofóbii** a v prípade potreby začať postupy v prípade nesplnenia povinností⁴⁷. Nevyhnutným predpokladom na boj proti protirómskemu zmýšľaniu je úplná a správna transpozícia minimálnych noriem v oblasti kriminalizácie nenávisťných prejavov a popierania, ospravedlňovania alebo zľahčovania holokaustu do právnych predpisov členských štátov. Podobne ako iní ľudia s menšinovým etnickým alebo rasovým pôvodom aj Rómovia čelia nenávisťným prejavom online a protirómske zmýšľanie je jedným z najčastejšie ohlasovaných dôvodov nenávisťných prejavov. Komisia bude aj naďalej spolupracovať s IT spoločnosťami na boj proti nezákonným nenávisťným prejavom

⁴⁰ Pozri najmä článok 2 a článok 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii ([ZEÚ](#)), články 8, 10 a 19 a článok 67 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ([ZFEÚ](#)) a články 20 a 21 [charty](#).

⁴¹ [2000/43/ES](#).

⁴² [2008/913/SVV](#).

⁴³ Správa sa bude venovať aj uplatňovaniu [smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani](#) (Ú. v. ES L 303, 2.12.2000, s. 16).

⁴⁴ Equinet, 28. júla 2020: [Roma and Traveller inclusion: towards a new EU framework, learning from the work of equality bodies \(Začleňovanie Rómov a Travellerov: k novému rámcu EÚ s poučením z práce subjektov pre rovnaké zaobchádzanie\)](#).

⁴⁵ [C\(2018\) 3850 final](#)

⁴⁶ FRA, 2017, Druhý európsky prieskum menšín a diskriminácie.

⁴⁷ akčný plán EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025, [COM\(2020\) 565 final](#).

online a svoje úsilie rozšíri aj na iné platformy sociálnych médií⁴⁸. Rámcové rozhodnutie dopĺňa smernica o právach obetí⁴⁹, ktorej cieľom je okrem iného zabezpečiť spravodlivosť, ochranu a podporu pre obete trestných činov z nenávisti a nenávisťných prejavov. Stratégia EÚ v oblasti práv obetí (2020 – 2025) rieši konkrétne potreby obetí nenávisťných prejavov vrátane Rómov⁵⁰.

IV.2 Začlenenie hľadiska rovnosti Rómov do politických iniciatív EÚ a mobilizácia fondov EÚ pre Rómov⁵¹

Začlenenie hľadiska rovnosti, začlenenia a účasti Rómov do všetkých relevantných iniciatív Komisie bude zohrávať kľúčovú úlohu pri dosahovaní cieľov stanovených v tomto strategickom rámci. Pri tvorbe politík, od sociálno-ekonomického začlenenia po umelú inteligenciu, od zelenej dohody po digitálnu integráciu a od riešenia nenávisťných prejavov až po migračné politiky, zahŕňa začlenenie rozmeru rovnosti aj zabezpečenie toho, aby politiky EÚ a vnútroštátne politiky **slúžili záujmom všetkých Rómov**. Ako súčasť aktivít na podporu rovnosti pre všetkých a rovnosti v každom zmysle slova sa bude interná pracovná skupina Komisie pre otázky rovnosti snažiť zaručiť, aby boli boj proti diskriminácii z dôvodu rasového alebo etnického pôvodu a jej prelínanie s inými dôvodmi diskriminácie integrované do **všetkých politík, právnych predpisov a programov financovania EÚ**. Pri vykonávaní akčného plánu EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 sa vždy bude zohľadňovať pohľad Rómov. Usmernenia a odborná príprava o začlenení hľadiska podporia všetkých, ktorí sú zapojení do začlenenia hľadiska rovnosti do všetkých fáz intervencií EÚ a v celom politickom cykle Komisie sa budú podporovať aktívnejšie konzultácie s organizáciami zastupujúcimi Rómov.

Interná **pracovná skupina Komisie pre problematiku Rómov**⁵² bude aj naďalej spolupracovať s rôznymi útvarmi Komisie na rôznych úrovniach v kľúčových oblastiach priorit, ako napr. efektívne využívanie fondov EÚ na podporu rovnosti a začlenenia Rómov.

Ako súčasť nástroja **NextGeneration EU** podporí nový Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti investície a reformy, ktoré sú zásadné na trvalú obnovu, a posilní hospodársku a sociálnu odolnosť a súdržnosť. Aby mohli členské štáty prijímať podporu, budú musieť pripraviť plány obnovy a odolnosti, v ktorých budú riešiť hospodárske a sociálne dôsledky krízy, digitálnu a zelenú transformáciu a relevantné priority identifikované v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra. Táto podpora poskytne členským štátom možnosti na podporu začlenenia marginalizovaných skupín vrátane Rómov a iných osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom. Návrhy **viacročného finančného rámca**, ktoré predložila Komisia, podporujú začlenenie Rómov a boj proti diskriminácii, a to najmä prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+), Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV). Komisia v roku 2019 zdôraznila dôležitosť začlenenia Rómov v niekoľkých správach o krajinách v rámci **európskeho semestra**⁵³. Tento aspekt by sa mal zohľadniť a riešiť v programoch na roky 2021 – 2027.

⁴⁸ Pozri prácu týkajúcu sa [kódexu správania pre boj proti nezákonným nenávisťným prejavom na internete](#), C(2018) 1177 final 2012/29/EÚ.

⁴⁹ [COM\(2020\) 258 final](#).

⁵⁰ Pozri prílohu 3 k dokumentu SWD pre viac informácií o relevantných všeobecných politických iniciatívach EÚ a použití fondov EÚ.

⁵¹ Skupina bola vytvorená v roku 2010 a skladá sa zo zástupcov GR JUST, EMPL, EAC, SANTE, NEAR, HOME, REGIO a AGRI.

⁵² Pozri [správy o krajinách](#) za BG, CZ, ES, HU, RO, SK, a najmä prílohu D k nim.

V návrhoch **nariadení o spoločných ustanoveniach, ESF+, EFRR a EPFRV** predložených Komisiou⁵⁴:

- ✓ sa poskytuje finančná podpora na vykonávanie národných strategických rámcov a opatrení týkajúcich sa Rómov vrátane ľudských kapacít, infraštruktúry a činností na budovanie kapacít,
- ✓ sa stanovuje, že všetky programy budú počas ich prípravy, vykonávania, monitorovania a hodnotenia podporovať rovnosť príležitostí pre všetkých bez diskriminácie na základe rodu, rasového alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie,
- ✓ sa vyžaduje plnenie tematických (národný strategický politický rámec pre Rómov a národný strategický politický rámec pre sociálne začlenenie a znižovanie chudoby) a horizontálnych (Charta základných práv) základných podmienok v období 2021 – 2027,
- ✓ sa vyžaduje, aby sa aspoň 25 % zdrojov z ESF+ použilo na posilnenie sociálneho začlenenia a aby sa aspoň minimálne množstvo zdrojov vyčlenilo pre najodkázanejšie osoby, a
- ✓ zdôrazňuje sa „zásada partnerstva“, teda zapojenie všetkých relevantných zainteresovaných strán vrátane subjektov, ktoré zastupujú organizácie občianskej spoločnosti pre sociálne začlenenie, nediskrimináciu a základné práva do prípravy a vykonávania programov a dohôd o partnerstve a do monitorovacích výborov.

Keďže väčšinu rozpočtu EÚ implementujú členské štáty v rámci zdieľaného riadenia, zohrávajú kľúčovú úlohu pri príprave verejných politík a maximalizovaní využívania programov financovania na podporu Rómov. Komisia preto vyzýva členské štáty, aby zacielenili finančné prostriedky v rámci viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027 a nástroja NextGeneration EU na riešenie výziev a potrieb Rómov s cieľom plniť záväzky prijaté v ich národných strategických rámcoch pre Rómov. Cieľom Komisie bude zabezpečiť, aby boli výzvy špecifické pre jednotlivé krajiny, ktoré boli identifikované v rámci európskeho semestra, náležite riešené v nadchádzajúcich dohodách o partnerstve a aby sa opatrenia presadzujúce rovnosť a začlenenie vykonávali prostredníctvom operačných programov. Komisia bude dôkladne monitorovať, či je v programových dokumentoch na roky 2021 – 2027 v takýchto členských štátoch zavedená a zohľadnená dvojité strategické, ktorá na jednej strane zabezpečí inkluzívne služby a na druhej strane poskytne ciele programy pre marginalizované rómske komunity. Základné podmienky uplatniteľné na konkrétne fondy EÚ v rokoch 2021 – 2027, ktoré navrhla Komisia, majú za cieľ zabezpečiť dodržiavanie základných práv, ako aj rovnosti, začlenenia a účasti Rómov.

S cieľom zvýšiť účinnosť a efektívnosť, pokiaľ ide o intervencie týkajúce sa Rómov, Komisia podporí nadnárodné vzdelávanie týkajúce sa politiky aj financovania, ako je napríklad sieť EURoma⁵⁵ riadiacich orgánov a vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov.

Program InvestEU⁵⁶ v rámci svojho okna sociálnych investícií a zručností môže takisto prispieť k sociálno-ekonomickému začleneniu marginalizovaných skupín vrátane Rómov. Môže sa to udiť prostredníctvom inovatívnych prístupov vo financovaní, ako sú dlhopisy so sociálnym vplyvom a projekty orientované na výsledky, a to aj prostredníctvom spojenia s grantmi a/alebo finančnými nástrojmi EÚ zo sektorových programov alebo kombinácie rôznych tokov financovania EÚ. Komisia bude realizovať ciele pilotné iniciatívy s cieľom otestovať a ukázať pracovné prístupy ku konkrétnym aspektom začlenenia (bývanie, zamestnanosť, sociálne zabezpečenie) prostredníctvom využitia inovatívnych prístupov vo financovaní, ktoré možno prebrať/rozšíriť alebo zopakovať v rámci väčších programov na vnútroštátnej úrovni alebo na

⁵⁴ [COM\(2018\) 375 final](#), [COM\(2018\) 382 final](#), [COM\(2018\) 392 final](#).

⁵⁵ Sieť spustil v roku 2007 španielsky riadiaci orgán ESF.

⁵⁶ Program InvestEU (2021 – 2027), pozri aj prílohu 3 k pracovnému dokumentu útvarov Komisie.

úrovni EÚ. Členské štáty budú môcť v rámci Nástroja technickej podpory požiadať o technickú podporu pri začleňovaní hľadiska rovnosti Rómov do tvorby politík a reformných procesov.

IV.3 Opatrenia a podpora EÚ na presadzovanie účasti, začlenenia a rozmanitosti Rómov

V akčnom pláne EÚ proti rasizmu na roky 2020 – 2025 sa Komisia zaviazala ísť ako inštitúcia príkladom, a to tak, že prijme kroky na výrazné **zlepšenie reprezentatívnosti zamestnancov Komisie prostredníctvom opatrení zameraných na nábor a výber**. Pri vykonávaní týchto opatrení Komisia zaručí, aby sa týkali aj Rómov. Komisia vyzýva ostatné inštitúcie EÚ, aby na svojich príslušných pracoviskách prijali kroky na posilnenie rozmanitosti a začlenenia.

Komisia bude organizovať pravidelné stretnutia so zástupcami členských štátov⁵⁷ a **organizáciami občianskej spoločnosti na úrovni EÚ a medzinárodnými organizáciami** so silnejším mandátom v oblasti vzájomného učenia. Takisto zabezpečí pravidelnú komunikáciu medzi zainteresovanými stranami. Komisia bude v rokoch 2021 – 2027 naďalej organizovať stretnutia týkajúce sa **politiky súdržnosti** s organizáciami občianskej spoločnosti („štruktúrovaný dialóg“). Bude organizovať uzavreté stretnutia, kde bude prebiehať dialóg s rómskymi organizáciami občianskej spoločnosti o vývoji v oblasti politiky súdržnosti.

V súlade s návrhom Európskeho parlamentu⁵⁸ Komisia spustí nový cyklus budovania kapacít rómskej občianskej spoločnosti, aby sa tak umožnilo **koordinované nezávislé občianske monitorovanie a podávanie správ**, pričom sa bude vychádzať z poznatkov získaných z projektu [Rómsky občiansky monitoring](#) (2017 – 2020). Správy z koordinovaného nezávislého občianskeho monitorovania sú naplánované v dvojročných cykloch so začiatkom v roku 2022.

Komisia sa bude snažiť maximalizovať vplyv **európskej rómskej platformy**⁵⁹, pričom spojí vnútroštátne vlády, EÚ, zástupcov medzinárodných organizácií a rómskej občianskej spoločnosti a bude sa usilovať podnietiť spoluprácu a výmenu skúseností. Zorganizuje preskúmanie vnútroštátnych strategických rámcov podľa témy, krajiny a regiónu na základe zistení z projektu rómskeho občianskeho monitorovania a z vnútroštátnych monitorovacích správ.

Komisia prostredníctvom svojho financovania národných rómskych platforiem podporí reformu týchto platforiem⁶⁰, a to najmä tak, že zabezpečí, aby boli reprezentatívne pre vnútroštátnu rómsku populáciu. Mali by sa rozšíriť o ďalšie zainteresované strany (napr. organizácie na ochranu práv detí, súkromný sektor), aby sa umožnilo nové učenie, využil potenciál sociálnych inovácií, zmenila mentalita a dosiahla dlhodobá sociálna zmena. Aby sa podporila **aktívna angažovanosť Rómov, najmä žien a mládeže**, mal by sa zvoliť zástupca platformy, ktorý bude zabezpečovať vytváranie sietí medzi národnými a európskymi platformami pre Rómov, a rómskej mládeži by sa mali ponúknuť špeciálne stáže alebo nižšie pozície vo vnútroštátnych štruktúrach spojených s vykonávaním národných platforiem pre Rómov. Synergie s ostatnými iniciatívami na úrovni EÚ, vnútroštátnej alebo medzinárodnej úrovni, najmä v rámci projektu

⁵⁷ V kontexte vnútroštátnych kontaktných miest pre Rómov.

⁵⁸ [Prípravná akcia 2020 – Rómsky občiansky monitoring – Posilnenie kapacity a zapojenia rómskej a prorómskej občianskej spoločnosti do monitorovania a skúmania politík](#).

⁵⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/european-platform-roma-inclusion_en.

⁶⁰ Národné rómske platformy sú procesy účasti a konzultácií zorganizované a riadené vnútroštátnymi kontaktnými miestami pre Rómov na podporu dialógu, vzájomného učenia, spolupráce a účasti na príprave, vykonávaní a monitorovaní vnútroštátnych strategických rámcov s podporou zo strany Komisie prostredníctvom pravidelných žiadostí o finančnú podporu. Procesy v rámci národnej platformy pre Rómov by mali prispievať k návrhu, vykonávaniu, monitorovaniu a revízií politík. Platformy majú tri hlavné úlohy: rozširovať politické diskusie o vykonávaní národných strategických rámcov pre Rómov, prehľbovať vnútroštátne štruktúry zodpovednosti a posilňovať prepojenie medzi miestnou a celoštátnou úrovňou.

občianskeho monitorovania, by sa mali využiť na podporu vzájomného učenia a prenosu politiky.

IV.4 Opatrenia a podpora EÚ na presadzovanie rovnosti a boj proti protirómskemu zmýšľaniu

Komisia na podporu rovnosti Rómov prostredníctvom boja proti protirómskemu zmýšľaniu podporí činnosti, ktoré **podporujú pozitívne príbehy** a rómske vzory, **bojujú proti negatívnym stereotypom**, zvyšujú **povedomie o rómskej histórii a kultúre** a podporujú **pravdu a zmierenie** v rámci programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty.

Komisia v spolupráci s organizáciou UNESCO uskutoční spoločnú kampaň na boj proti **dezinformáciám, nenávisťným prejavom a konšpiračným teóriám** vrátane tých, ktoré sa týkajú Rómov. Bude aj naďalej podporovať súkromný sektor prostredníctvom platformy EÚ pre charty rozmanitosti a hľadať spôsoby spolupráce s médiami na prezentáciu pozitívnych príbehov a podporu rovnosti a rozmanitosti vo všetkých sférach. Komisia na základe existujúcich skúseností⁶¹ pripraví sériu seminárov o rasových a etnických stereotypoch, a to aj voči Rómom, na ktorých sa stretnú novinári, organizácie občianskej spoločnosti a zástupcovia osôb s menšinovým rasovým alebo etnickým pôvodom.

Komisia bude v rámci svojej **komunikačnej činnosti** propagovať výhody rovnosti a rozmanitosti⁶². Komisia zorganizuje sériu podujatí na zvýšenie informovanosti s dôrazom na členské štáty s veľkými rómskymi komunitami s cieľom bojovať proti stereotypom, podporovať kultúrnu rozmanitosť, posilňovať postavenie rómskych detí, mladých ľudí a žien ako vzorov v rozmanitých komunitách, zvyšovať povedomie o nich a spájať rôzne komunity.

Povedomie o dôsledkoch viacnásobnej diskriminácie proti rómskym ženám bude zosúladené s komunikačnou kampaňou v celej EÚ o **boji proti rodovým stereotypom**, ktorá uplatňuje medzisektorový prístup na všetky sféry života a je súčasťou stratégie pre rodovú rovnosť.

Komisia:

- bude presadzovať existujúce právne predpisy EÚ, ktoré chránia Rómov pred diskrimináciou a rasizmom a v prípade potreby vyplní medzery;
- začlení hľadisko rovnosti Rómov do politických iniciatív EÚ a zmobilizuje fondy EÚ pre Rómov;
- prijme kroky na zvýšenie rozmanitosti zamestnancov Komisie;
- spustí nový cyklus budovania kapacít rómskej občianskej spoločnosti a posilní európske a národné platformy pre Rómov;
- bude podporovať pozitívne príbehy a rómske vzory, bojovať proti negatívnym stereotypom, zvyšovať povedomie o rómskej histórii a kultúre a podporovať pravdu a zmierenie.

V. PODPORA ROVNOSTI, ZAČLENENIA A ÚČASTI RÓMOV MIMO EÚ

EÚ a členské štáty by mali podporovať rovnosť, začlenenie a účasť Rómov vo svojej **vonkajšej činnosti**, najmä v rámci politiky rozširovania, susedskej politiky, rozvojovej politiky a humanitárnej politiky.

⁶¹ Pozri [Semináre pre médiá – Ukončenie diskriminácie proti Rómom](#).

⁶² Napr. z pohľadu rómskej ženy: [Rovnosť príležitostí – urobme z nej realitu pre všetkých](#).

Región **západného Balkánu** predstavuje pre EÚ geostrategickú prioritu. V oznámení Komisie z februára 2020⁶³ sa vyzýva na zosúladienie s politikami EÚ, a to aj pri podpore najviac znevýhodnených osôb. Partneri zo Západného Balkánu už dobrovoľne dosiahli súlad s rámcom EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020. Navyše sa im podarilo dosiahnuť pozoruhodné pokroky. Počas samitu EÚ – západný Balkán, ktorý sa konal v máji 2020 v Záhrebe, lídri EÚ opätovne potvrdili svoju podporu európskej perspektívy západného Balkánu a takisto svoje odhodlanie zvýšiť podporu politickej, hospodárskej a sociálnej transformácie tohto regiónu.⁶⁴ Privítali silný záväzok partnerov zo západného Balkánu k uprednostňovaniu demokracie a právneho štátu vrátane ľudských práv, rodovej rovnosti a práv menšín⁶⁵.

Prítomnosť Rómov na západnom Balkáne je dôležitá a podobná členským štátom EÚ s významnou rómskou populáciou. Existuje presvedčivý argument, prečo riešiť rovnosť, začlenenie a účasť Rómov v EÚ a na **západnom Balkáne** rovnako, vrátane uplatňovania rovnakých cieľov do roku 2030. V júli 2019 premiéri krajín západného Balkánu prijali **Deklaráciu o integrácii Rómov v rámci procesu rozširovania EÚ**, v ktorej sa zaviazali pred prístupom dosiahnuť konkrétne zlepšenie situácie Rómov, pokiaľ ide o vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie, bývanie, evidenciu obyvateľov a nediskrimináciu⁶⁶. EÚ bude pokračovať v podpore vykonávania deklarácie a práce na zbere údajov, rozpočtovaní reagujúcom na potreby Rómov a mapovaní rómskych obydľí. Postupné zosúladienie s cieľmi a metodikou EÚ bude súčasťou európskej perspektívy pre všetky krajiny, ktoré chcú vstúpiť do EÚ.

Partneri zo západného Balkánu, podobne ako členské štáty EÚ v procese semestra, predstavujú výročné programy hospodárskej reformy (ERP) vrátane reforiem na zvýšenie konkurencieschopnosti a zlepšenie podmienok pre inkluzívny rast a tvorbu pracovných miest. V programoch ERP sa informuje o sociálnom začlenení, znižovaní chudoby a rovnosti príležitostí, aj pokiaľ ide o Rómov. **Nástroj predvstupovej pomoci na roky 2021 – 2027** bude po prijatí pokračovať v podpore reforiem a zosúladovania s požiadavkami EÚ na regionálnej a celoštátnej úrovni. V hospodárskom a investičnom pláne pre západný Balkán sa určujú prioritné oblasti investícií na zvýšenie konvergencie, rastu a konkurencieschopnosti v regióne, najmä pri podpore marginalizovaných skupín a menšín, hlavne rómskych komunít⁶⁷. Ďalšie relevantné fondy EÚ súvisiace s obnovou po pandémie COVID-19 alebo inými podpornými opatreniami v rámci vonkajších vzťahov, ako napr. Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI), sa takisto zmobilizujú na podporu začlenenia Rómov⁶⁸.

EÚ bude naďalej podporovať nediskrimináciu a rovnosť na celom svete na základe strategického rámca EÚ⁶⁹ a **akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu (2020 – 2024)**⁷⁰, ako aj akčných plánov EÚ pre rodovú rovnosť⁷¹ a zahrnie rómske otázky pri vykonávaní **usmernení EÚ týkajúcich sa nediskriminácie vo vonkajšej činnosti**⁷² z roku 2019. Opatrenia EÚ budú

⁶³ Posilnený proces prístupu – dôveryhodná perspektíva členstva v EÚ pre západný Balkán – [COM\(2020\) 57 final](#).

⁶⁴ Samit EÚ – západný Balkán, 5. – 6. mája 2020, závery Rady a [COM\(2020\) 315 final](#).

⁶⁵ [Záhrebská deklarácia](#).

⁶⁶ Zvýšiť zamestnanosť Rómov (zo 16,5 % na 25 %), ukončenie povinnej školskej dochádzky (z 51 % na 90 %), poskytnúť zdravotné poistenie (pre aspoň 95 %), legalizáciu bývania, predchádzať diskriminácii, zabezpečiť plnú evidenciu občanov. [Poznanská deklarácia](#).

⁶⁷ COM(2020) 641 final, schválené 6. októbra 2020.

⁶⁸ Oznámenie Komisie s názvom *Podpora západnému Balkánu v boji proti ochoreniu COVID-19 a pri obnove v období po pandémii* [[COM\(2020\) 315 final](#)].

⁶⁹ 11855/12 príloha II, Rada EÚ, 25. júna 2012

⁷⁰ Akčné plány EÚ pre ľudské práva a demokraciu 2012 – 2014 a 2015 – 2019; [spoločné oznámenie a Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024](#) v znení prijatom kolégiom 25. marca 2020, prijatie Radou sa očakáva v poslednom štvrtroku 2020.

⁷¹ Rodová rovnosť a posilnenie postavenia žien: Premena života dievčat a žien prostredníctvom vonkajších vzťahov EÚ v rokoch 2016 – 2020 [SWD \(2015\) 182](#) a plánovaný následný dokument.

⁷² [Usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv týkajúce sa nediskriminácie vo vonkajšej činnosti](#)

doplňať vnútroštátne iniciatívy a podporovať občiansku spoločnosť. Rovnosť a začlenenie Rómov bude pravidelným bodom programu v dialógoch o ľudských právach a iných politických dialógoch s tretími krajinami, ktoré majú významnú rómsku populáciu. EÚ sa bude aj naďalej aktívne angažovať v oblasti rovnosti Rómov na regionálnych a multilaterálnych fórach, najmä v Rade Európy, Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a Organizácii Spojených národov.

VI. ZÁVER

Rómovia už stáročia prispievajú ku kultúrnemu bohatstvu, k rozmanitosti, hospodárstvu a spoločnej histórii Európy. EÚ má povinnosť chrániť svoju rómsku menšinu pred diskrimináciou, protirómskym zmýšľaním a sociálnym vylúčením. Dosiahnutie rovnosti, začlenenia a účasti Rómov si vyžaduje, aby sa spojili všetky inštitúcie EÚ, vnútroštátne vlády a agentúry EÚ, subjekty pre rovnaké zaobchádzanie a iné ľudskoprávne inštitúcie a aby spoločne prijali opatrenia v partnerstve s občianskou spoločnosťou a medzinárodnými organizáciami a s plným zapojením samotných Rómov. Komisia žiada Európsky parlament o podporu tohto strategického rámca a vyzýva Radu, aby pracovala na rýchлом prijatí navrhovaného **odporúčania o rovnosti, začlenení a účasti Rómov** a zaručila tak úzku spoluprácu medzi členskými štátmi a Komisiou. Ak budeme spolupracovať, môžeme do roku 2030 dosiahnuť skutočný pokrok a vytvoriť Európu, v ktorej rómski jednotlivci a rómske komunity v celej svojej rozmanitosti budú mať rovnaké príležitosti vo všetkých sférach života, budú čerpať zo sociálno-ekonomického začlenenia a rovnakou mierou sa zúčastňovať na spoločnosti.